

SJÁVARÚTVEGUR.

Sjávarútvegur.

Lífriki hafssins er ein dýrmætasta auðlind sem við íslendingar höfum aðgang að og á þeirri auðlind byggist efnahagsleg tilvera okkar. Við eigm að umgangast þessa auðlind af ábyrgð og gæta þess að ofnýta hana ekki. Nytjastofnar á íslandsmiðum eru sameign þjóðarinnar og þjóðin öll á að njóta þeirra ávaxta en ekki fáir sterkir fjármagnseigendur.

Aukin tækni og stækkun fiskiskipa, hefur leitt til mikilla breytinga í fiskveiðum. Minnkandi fiskistofnar við landið eru staðreynd og getur þær verið um að kenna stórvirkum veiðiaðferðum, ásamt því að oftast hefur verið veitt umfram tillögur fiskifræðinga. Enn er þó margt óljóst í vistkerfi hafssins og veiðarfæri og áhrif þeirra hafa lítið verið rannsökuð. Þá eru engar haldbærar skýringar til á því hversvegna klak misferst. Þær stjórnunaraðferðir í fiskveiðimálum sem beitt hefur verið hafa ekki náð tilgangi sínum. Með tilliti til þess er óhjákvæmilegt að endurmetsa stjórnunaraðferðirnar með langtímasjónarmið í huga, þar sem horft er til sjálfþærrar þróunar. Þá ber einnnig að hafa í huga að eðlileg þróun lífkeðjunnar í hafinu raskist ekki. Þess vegna á ekki að viðhalda friðun einstakra tegunda s.s. hrefnu og hvala þegar vísindaleg rök mæla með því að hefja veiðar. En gæta verður þess að við höfum allan rétt okkar megin, ef við ákveðum að hefja þær veiðar.

Núgildandi fiskveiðistjórnun hefur byggst á því að úthluta veiðiheimildum beint til einstaklinga og útgerðarfélaga, sem ráðskast með þær án tillits til heildarhagsmuna þjóðarinnar. Þessi stefna hefur haft alvarlegar afleiðingar fyrir atvinnu og byggðaþróun, þar sem rétturinn til fiskveiða sem öldum saman hefur verið lifibrauð fólksins í sjávarþorpunum er frá þeim tekinn.

Kvennalistinn telur að auka beri veiðar með vistvænum veiðarfærum. Með meiri rannsóknunum á áhrifum stórvirkra veiðarfæra eins og botn og flottroll, þarf hugsanlega að loka ákveðnum svæðum fyrir þeim. Einnig þarf í tilraunaskyni að friða algjörlega þekktar hrygningarástöðvar um tiltekið árabil og skoða þá reynslu að lokinni tilraun. Einhliða fiskveiðistjórnun sem byggist á því að koma með tiltekið magn fiskjar að landi hefur reynst haldlítill og skilað litlum árangri í að auka fiskistofna.

Kvennalistinn telur að skipta eigi miðunum upp í grunnsjávarmið og djúpsjávarmið og væru þá grunnsjávarmiðin nýtt af íbúum nærliggjandi svæða. Ákveða ber í samstarfsnefnd sjómanna, fiskvinnslufólks og fiskifræðinga stjórnun veiðanna á grunnsjávarmiðunum, áætlað magn, og veiðarfæri (byggðakvóti) Gerð verði nýtingaráætlun um djúpsjávarmiðin utan ákveðinnar grunnlinu en innan 200 mílna landhelginnar. Heildaraflí hvers árs skal ákveðinn af sjávarútvegsráðherra að fengnum tillögum samstarfsnefndar sjómanna og vísindamanna. Þeim afla sem veiða má á djúpsjávarmiðum skal úthlutað til byggðasvæða og taka mið af þörf fiskvinnslunnar á viðkomandi svæði. Þó skal aldrei úthluta meira en 80% af áætluðum heildarafla til byggðarlaga, en 20% skal selt eða leigt eða ráðstafað vegna sérstakra aðstæðna.

Þeim fer ört fjölgandi sem taka undir hugmyndafræði Kvennalistans um byggðakvóta og telja að einhvers konar útfærsla á byggðakvóta sé eina framsýna leiðin til að byggja upp réttláta fiskveiðistjórnun.

Miklir möguleikar eru enn ónyttir í vinnslu sjávarafurða sem gætu aukið atvinnu og skapað gjaldeyristekjur.. Auka þarf rannsóknir á vannýttum tegundum og leita nýrra markaða. Fullvinna aflann í neytendapakkningar skv. óskum neytenda. Gæðastjórnun þarf að koma á í allri fiskvinnslu. Í fiskvinnslunni eru konur í miklum meirihluta og nýta þarf reynslu þeirra og hugmyndir til að gera sem mest verðmæti úr þeim afla sem á land berst.

A heimsmarkaði vex sífellt hlutur þess afla sem kemur frá fiskeldi. Þar erum við íslendingar eftirbátar annarra þjóða. Of lítið hefur verið gert að því að vinna skipulega að fiskeldi hér til að bæta upp takmarkaðan fiskafla úr sjó. Gera þarf tilraunir með að fóðra fisk inni á fjörðumt.d. að gera að skyldu að koma með allan smáfisk að landi til fóðrunar.

Íslendingar eiga að hafa forystu um að settar verði reglur um veiðar á alþjóðlegum hafsvæðum og samningum náð milli þeirra þjóða sem nýta sameiginlega þau svæði.

Kvennalistinn vill:

að áhersla sé lögð á gæðastjórnun, vörupróun og markaðssókn í sjávarútvegi í þeim tilgangi að mæta óskum og þörfum neytandans.

að unnið verði að nýsköpun í fiskvinnslu með nýtingu vannýttra fisktegunda og botndýra og fiskvinnslan treyst með áherslu á fullunnar afurðir.

að rannsóknir á fiskistofnum hér við land verði markvissari og tekið tillit til allra þátta lífríkisins í hafinu við ákvörðun heildarafla einstakra tegunda.

auka rannsóknir á áhrifum veiðarfæra á fiskimiðin (troll)

að tekið sé tillit til reynslu og þekkingar sjómanna við skipulagningu veiða í samræmi við niðurstöður rannsókna á fiskistofnum.

að fiskimiðunum sé skipt upp í grunnsjávarmið og djúpsjávarmið, eftir nánari reglum. Skip yfir ákveðnum stærðarmörkum fái ekki leyfi til veiða á grunnsjávarmiðum.

Stefna að því að stórvirk frystiskip séu sem mest að veiðum utan 200 mílna fiskveiðilögsögu.

að kvóti sem ekki hefur verið nýttur í viðkomandi byggðarlagi í 3 ár renni í veiðileyfasjóð.

að fræðslumálum fiskvinnslufólks og sjómanna verði vel sinnt til að auka öryggi og bæta heilsufar á vinnustöðum.

að tryggt sé að ríkjandi fiskveiðistefna verði ekki til að afla sé hent í sjóinn. Skylda ber veiðiskip til að koma með allan afla að landi.

auka rannsóknir á eldi sjávardýra og styðja við bakið á þeim sem eru að þráða matfiskeldi hér á landi eða í fjörðum landsins.

að settar verði reglur um veiðar á alþjóðlegum hafsvæðum.

að leyfðar verði takmarkaðar hrefnuveiðar fyrir innanlandsmarkað.

Ferðaþjónusta

(Bakplagg til stuðnings stefnuskrárkafla um ferðaþjónustu)

Staðreyndir:

Gróska í ferðaþjónustu hefur verið mikil undanfarinn áratug. Árið 1983 komu hingað til lands 77.592 erlendir ferðamenn, en tíu árum síðar, þ.e. árið 1983, urðu þeir 157.326. (Ljós, að þeim mun enn fjölda á þessu ári, orðnir 173 þús. í sept.lok!) Sé samanburðar leitað lengra aftur í tímann, þá töldust erlendir ferðamenn aðeins rúmlega 17 þúsund árið 1963.

Tekjur af erlendum ferðamönnum hafa aukist mjög á síðustu árum. Þær námu tæplega 15 milljörðum króna árið 1993 (verða enn meiri á þessu ári) og höfðu þannig tvöfaldast á aðeins 5 árum.

Íslendingar hafa stóraukið ferðalög um eigið land (ástæðan vafalaust betri vegir, meiri þjónusta á öllum sviðum, áróður fyrir ferðum innanlands o.fl.). Árið 1992 ferðuðust um 80% landsmanna að meðaltali um Ísland í 15 daga, og hver þeirra eyddi að meðaltali 2.400 kr. á dag. (Talsverður hluti þeirrar upphæðar mun vera bensínkostnaður).

Ársverkum í ferðaþjónustu hefur fjöldað mikið á undanförnum árum, þau eru nú talin um 6000 eða tæp 5% af vinnuaflinu.

Þrátt fyrir þennan mikla vöxt í atvinnugreininni eru margvísleg sóknarfæri (því ferðamannastofninn er stór og nýliðun í besta lagi, andstætt því sem sagt er um þorskinn í sjónum) og enn margir ó- eða vannýttir möguleikar í íslenskri ferðaþjónustu.

Efling:

Rökin fyrir eflingu ferðaþjónustu eru fyrst og fremst eftirfarandi:

Aukin umsvif í ferðaþjónustu skapa tiltölulega mörg störf, og þau dreifast nokkuð jafnt um landið.

Störf í ferðaþjónustu laða að sér konur í ríkum mæli, en atvinnuleysi er mun meira meðal kvenna en karla. (Ferðasala, þjónusta við farþega, leiðsögn, túlkun, upplýsingaþjónusta, skipulagning funda og ráðstefna, störf á hótelum og veitingastöðum o.s.frv.)

Talið er unnt að fjölgja verulega störfum í ferðaþjónustu án mikilla fjárfestinga í öðru en markaðssetningu og vörupróun. (Vannýttar fjárfestingar eru einkum í hótel- og veitingaþjónustu. Markaðssetning er dýr og er nú mjög vanmáttug samanborið við það sem margar aðrar þjóðir leggja í slíkt. Vörupróun hefur verið fremur tilviljanakennd, margir að fást við svipaða hluti hver í sínu horni. Vantar margt í sambandi við t.d. afþreyingu. Dæmi um vel heppnaða þróun: Jöklaverðir á Höfn í Hornafirði.)

Ferðaþjónusta skapar verulegar gjaldeyristekjur (sem við höfum mikla þörf fyrir, ekki síst með tilliti til minnkandi gjaldeyristekna af sjávarútvegi.)

Möguleikar:

Ráðstefnur og hvataferðir eru mjög arðvænlegur þáttur í ferðaþjónustu. Flestar ráðstefnur eru haldnar utan háannatímans (eitt mikilvægasta verkefnið er að lengja nýtingartíma gisti- og veitingastaða og annarra fjárfestinga. Ráðstefnugestir skilja hlutfallslega mikið fé eftir í landinu, og aukabónusinn er, að þeir eru sjaldan mjög skeinuhættir íslenskri náttúru. Ath! Nokkuð markvisst unnið í þessum þætti. Búið að stofna Ráðstefnuskrifstofu Íslands, sem vinnur að markaðssetningu. Vantar óneitanlega betri aðstæður fyrir stærri ráðstefnur, spurning um sérstaka ráðstefnuhöll?)

Mót af ýmsu tagi laða hingað erlenda gesti (hestamannamót, skákmót, briddsmót, handknattleikur, maraþonhlaup, keppni um sterkasta mann heims, sólstöðugolfmót. Margt fleira mætti reyna.)

Búa má til atburði og nýta betur þá, sem fyrir hendi eru. (Listahátið er t.d. illa kynnt utan Íslands. Kvikmyndahátið, djasshátið, fiskihátið og fleira mætti reyna.)

Íslensk áramót eru farin að höfð til útlendinga. (Um síðustu áramót voru hér nokkur hundruð útlendingar að fagna nýju ári á íslenskan máta.)

Ljósmyndarar eru afar hrifnir af skilyrðum hér til ljósmyndunar, landslagi og birtu. (Mætti skipuleggja sérstakar ljósmyndavinnuferðir, sérhæft mál.)

Íslenski hesturinn hefur mikið aðráttarafl (síaukin atvinna við ræktun, þjálfun, ferðalög o.s.frv.)

"Heilsutúrismi" - heilsuferðaþjónusta er nánast óplægður akur, en möguleikar talsverðir: Hreina loftið, tæra vatnið, jarðhitinn, þ.e. nóg af heitu vatni, leirböð o.þ.h., rólegt og öruggt umhverfi, þ.e.a.s. lág glæpatíðni, lítil hætta á hermdarverkum, stríðsátökum o.s.frv. Svo auðvitað nóg af færum læknum, hjúkrunararfólki og sjúkrabjálfurum. Hægt að bjóða upp á lífrænt ræktað fæði, og áfram mætti eflaust telja.

Svo má ekki gleyma, að á Íslandi býr fólk, þar er gömul og ný menning, sem þarf að sýna tilhlýðilega rækt, ekki bara list, sýningar og söfn, heldur einnig atvinnulíf, sem hægt er að sýna.

Umhverfisvernd:

Undirstaða íslenskrar ferðaþjónustu er og verður náttúra landsins og sérstætt, lítt mengað umhverfi. Langflestir ferðamenn um Ísland, bæði íslenskir og erlendir, hafa náttúruskoðun að meginmarkmiði, enda margt sem laðar. Ferðamennska getur hins vegar verið skeinuhætt viðkvæmri náttúru landsins, ef ekki er vel að gáð, og eru dæmin því til sönnunar orðin alltof mörg. Þess vegna hlýtur það að vera forgangsmál allra, sem einhverju ráða um þróun ferðaþjónustu, að efla náttúruvernd og stuðla að góðri umgengni um landið. Það er til lítils að tala fjálglega um ímynd Íslands sem lands hreinleika og fugurðar, ef horft er í aðgerðarleysi á aðför að þeirri ímynd. Markmiðið á að vera, að við allt skipulag ferðamála og rekstur ferðaþjónustu verði litið á það sem grundvallaratriði, að íslensk náttúra og umhverfi bíði ekki tjón af.

Til þess að ná þessu markmiði þarf að efla og treysta samvinnu sem flestra hlutaðeigandi, sveitarfélaga, félagasamtaka, fyrirtækja og starfsfólks í ferðaþjónustu, svo og ferðamannanna sjálfra. Brýnt er að stórauka fræðslu um umhverfismál og efla virðingu atvinnurekenda, starfsfólks og ferðamanna fyrir landi og náttúru. Það þarf að efla ráðgjöf við skipulag og framkvæmdir í ferðaþjónustu, taka tillit til þess, hvað landið þolir á hverjum stað og hverjum tíma og stuðla að aukinni dreifingu ferðamanna um landið og yfir árið. Nauðsynlegt er að bæta úr misfellum og búa ferðamannastaði undir aukið álag. Það þarf að beina umferð í ákveðna farvegi, setja upp leiðbeiningar og upplýsingaskilti, merkja leiðir, leggja göngustíga, koma upp snyrtiaðstöðu og bæta aðstæður með ýmsu móti bæði með öryggi ferðamanna og vernd náttúrunnar í huga.

19.10.1994

Smáiðnaður - handverk

Vegna samdráttar í hefðbundnum atvinnugreinum er nauðsynlegt að skapa tækifæri í nýjum greinum. Kvennalistinn vill leggja áherslu á aðstoð við lítil fyrirtæki í iðnaði og þjónustu. Ný fyrirtæki þurfa aðstoð fyrstu árin (sbr.barnauppeldi) ekki aðeins fjárhagslega heldur líka í formi ráðgjafar og fræðslu um hönnun, rekstur og markaðsmál. Einnig þurfa þau aðhald. Sérstaklega þarf að gæta þess að fyrirtæki kvenna fái ekki síðri stuðning en fyrirtæki karla.

Einn þeirra vaxtarþroddra í íslensku atvinnulífi sem þarf að efla og styrkja er smáiðnaður ýmis konar. Á öldum áður breyttu íslenskar konur ull í mat og mjólk í mat. Víða um land hafa risið upp smáfyrirtæki þar sem unnið er úr margvíslegum hráefnum, leðri ull, fiskroði og fleiru. Einnig gæti verið grundvöllur fyrir smáum fyrirtækjum í matvälagerð, svo sem í ostum, paté og fleiru. Á tínum þverrandi fiskafla og síaukins atvinnuleysis er brýnt að efla þessa viðleitni kvenna um land allt til að skapa ný atvinnutækifæri.

Efla þarf verkmenntun í landinu og hefja hana til vegs og virðingar á ný. Til að smáiðnaður og handverk geti átt framtíð fyrir sér þarf að styðja við bakið á framsýnum dugnaðarkonum með fjárhagsaðstoð í formi áhættulána, með ráðgjöf og aðstoð við hönnun, gæðastjórnun og markaðssetningu - og hafa

hugfast að vel þarf að vanda það sem lengi á að standa.

Framtíð þjóðarinnar veltur á að haldið sé uppi atvinnu í landinu, nýsköpun í atvinnulífi er því brýnt að hlúa að.

Kvennalistinn vill:

- efla iðnráðgjöf
- efla smáiðnað og lítil þjónustufyrirtæki
- auka stuðning við ný fyrirtæki kvenna
- koma á fót upplýsingmiðstöð fyrir íslenskan iðnað
- skipulögð sínáfyrirtækjanet
- öfluga hönnunarráðgjöf
- öfluga gæðastjórnun og ráðgjöf
- öfluga markaðsráðgjöf
- fjármögnunaraðstoð og -ráðgjöf
- aðstoð við kostnaðaráætlunarir (til að ná niður kostnaði)

Guðrún Jóhannsdóttir

Reykjanessanga

LAUN OG KJÖR^u

27.10.1994

KVENNALISTINN VILL AÐ:

Lágmarksblaun séu lögbundin við fátækramörk eins og þau eru á hverjum tíma.

Skattleysismörk séu jafnhá fátækramörkum.

Atvinnuleysisbætur dugi til framfærslu og fólk haldi rétti sinum í langvarandi atvinnuleysi.

Hátekjuskattur verði á laun einstaklings yfir 200.000,- þúsund á mánuði.

Laun kvenna verði í raun þau sömu og laun karla við sambærileg störf.

Fæðingarorlof fyrir feður.

Elli- og Órorkulifeyrir dugi til framfærslu og sé aldrei lægri en fátækramörk eru á hverjum tíma.

Styttingu vinnuviku án kjaraskerðingar.

Launakerfi ríkis og bæja verði endurskoðað frá grunni, sporslur afnumdar og laun kölluð sínu rétta nafni.

Lágmarksmeðlag barna svari hálfum framfærslukostnaði eins og hann er á hverjum tíma.

Vinnulöggjöfin og réttarstaða vinnandi fólks verði endurskoðuð.

Frisköttun ellilauna verði afnumin og hver einstaklingur njóti sjálfur sparnaðar síns í formi lifeyrissjóðsréttinda - ekki ríkið eins og nú er raunin.

Atvinnuleysi verði útrýmt.

Launamat og launakerfi fyrirtækja verði aðgengileg öllum starfsmönnum - og þannig komið i veg fyrir launamismun sem ekki grundvallast á hæfni og reynslu.

Foreldrum ungra barna, jafnt körlum sem konum, verði gefinn kostur á sveigjanlegum vinnutíma og hlutastörfum.

Komið verði á jafnréttislögum sem tryggi fólk i aldrinum frá 50 ára og upp að ellilifeyrisaldri jafnan aðgang til ráðningar í vinnu og yngra fólk.

Starfsmat sem metur störf til launa eftir ábyrgð, kunnáttu, hæfni og álags sem hvert starf útheimtir.

Hver einstaklingur fái persónuafslátt frá fæðingu.

Launakerfi einkamarkaðarins verði tekið til gagngerrar endurskoðunar og fært til nútímans. (Dæmi: Launataxtar langt undir fátækramörkum og úrelt og loðið starfsmat launataxta VR).

Ellilaunaaldur verði færður niður í 60 ár fyrir þá sem ekki fá vinnu fyrir aldurs sakir. Þau ellilaun fjármögnum með sérstökum skatti á þau atvinnufyrirtæki sem hafa minna en 20% starfsfólks undir fimmtugu.

Verkalýðskerfin í landinu endurskipulögð frá grunni og færð til nútímans.

Guðrún Jóhannsdóttir

Reykjanessanga

Velferð

Velferðahópur Kvennalistans - Heilbrigðar og tryggar kvennalistakonur, eins og við höfum kosið að kalla okkur - hefur komið saman á miðvikudagskvöldum frá 20. september síðastliðnum.

Hópinn skipa:

Guðrún Jóhannsdóttir	Eygló Stefánsdóttir
Erna Antonsdóttir	Ella K Karlsdóttir
Vigdís Stefánsdóttir	Jakobína Ólafsdóttir
Sjöfn Kristjánsdóttir	Sigríður Lilly Baldursdóttir
Ragnheiður Sigurjónsdóttir	Guðrún Halldórsdóttir
Stefanía Óskarsdóttir	Katrín Pálsdóttir
Valgerður Magnúsdóttir	Gunnhildur Bragadótir

Samkvæmt bréfi starfskonu Kvennalistans var okkur uppálagt að taka fyrir heilbrigðis og tryggingamál. Síðar kom á daginn að félagsmál höfðu ekki fengið neina forsjá Kvennalistans í stefnuskrárvinnunni. Tókum við króann að okkur, eftir innrás að norðan á samráðsfund þann 15. október.

Í byrjun komum við okkur saman um að vinna sem mest án þess að líta í gömlu stefnuskrána. Það gerðum við til þess að gefa nýjum hugmyndum og áherslum rými. Eins ákváðum við að kalla til sérfræðinga til að upplýsa okkur og gefa okkur fyllri sýn á málaflokkinn.

Jakobína Ólafsdóttir heilsuhagfræðingur hóf leikinn og greindi með okkur íslenska heilbrigðiskerfið. Hún byrjaði á sögulegu yfirlit þar sem fram kom að 1936 hafi fólki fyrst verið skyld að vera í sjúkrasamlagi, sem svo voru lögð niður árið 1973 sem sérstök stofnun og færð yfir til Tryggingastofnunar Ríkisins. Jakobína ræddi "réttlæti" í heilbrigðisþjónustu með tilliti til búsetu, félagslegrar stöðu, gerð sjúkdóms og fjárhagsstöðu. Það verður að segjast hér að þrátt fyrir nokkra samstöðu eru augljóslega dálítið skiptar skoðanir í okkar hópi um "réttlætið". Þá ræddi hún verðlagningu á

heilbrigðisþjónustu, samneyslu og einkaneyslu, skatta, iðgreiðslur og eyrnamerkar greiðslur til heilbrigðis- og tryggingamála. Jakobína lýsti eftir heildarstefnu í heilbrigðismálum sem hún taldi skorta. Tilgangurinn með heilbrigðiskerfinu væri að auka lífsgæði einstaklinganna. Skilgreining á lífsgæðunum liggar hins vegar ekki á lausu!

Kristján Guðjónsson lögfræðingur hjá Tryggingastofnun kom á okkar fund og fór með okkur yfir *Lög um almannatryggingar nr. 117/1993* og *Lög um félagslega aðstoð nr. 118/1993*, sem bæði tóku gildi um síðustu áramót. En eins og kunnugt er voru lög um almannatryggingar og félagsmál aðskilin til þess að koma í veg fyrir að hægt sé að flytja réttindi sem falla undir félagsmál á milli EES landanna. Ýmislegt athyglisvert kom fram á fundi okkar með Kristjáni, m.a. að íslendingar virðast síður standa vörð um rétt sinn til almannatrygginga en nágrannabjóðir okkar. Hér virðist fólk ekki vera sér eins vel meðvitað um áunninn rétt sinn til bóta og lífeyris. Ýmislegt sem telst til grundvallarréttinda í nálægum löndum hefur ríkisstjórninni tekist að svipta fólk hér án mikilla átaka. Þá eru í almannatryggingalögunum ýmis ákvæði sem ýmist mismuna fólk eða eru úr takti við tímann og þurfa endurnýjunar við. Þar má sérstaklega nefna sérákvæði um tryggingu íþróttafólks án þess að iðgjald komi á móti og eins eru ákvæði um sjómenn nokkuð sérstök í ljósi nýrra tíma. Fleira mætti tína til.

Í ljósi þess að EES samningurinn er orðinn virkur og vegna aukinna erlendra samskipta fengum við *Vilborgu Hauksdóttur* lögfræðing hjá Tryggingastofnun til þess að fara með okkur yfir þá samninga sem Ísland hefur gert við erlend ríki á sviði almannatrygginga. Fram kom að almannatryggingareglur EES - samningsins gilda einungis um fólk sem er í launavinnu og fjölskyldur þeirra. Réttur heimavinnandi varð því afleiddur réttur frá þeim sem þáði laun á vinnumarkaði. Þær taka því ekki til allra þeirra reglna sem fallið höfðu undir Norðurlandasamnininn om félagslegt öryggi frá 1981. Þá falla, eins og áður sagði félagslegar bætur utan við EES - samninginn. Til þess að koma í veg fyrir að EES - samningurinn rýrði innbyrðis rétt á milli Norðurlandabúa voru gerðir tveir Norðurlanda-samningar. Norðurlandasamningurinn um almannatryggingar sem tók gildi 1. janúar í ár og Norðurlandasamningurinn um félagslega aðstoð sem hefur enn

---

ekki tekið gildi. Í umræðunni um aðild íslands að alþjóðlegum samningum og samböndum er nauðsynlegt að skoða grannt þessi réttindamál.

Félagsmál hafa ekki fengið þá umfjöllun sem rétt og eðlilegt má teljast af fyrrgreindum ástæðum. En eins og frá var greint var það innrás að norðan sem opnaði augu okkar fyrir því að enginn stefnuskráhópur hafði þau með höndum. *Valgerður Magnúsdóttir* og *Gunnhildur Bragadóttir* tóku að sér að bjarga þessu í horn. Valgerður lagði drögin að barnaverndarkaflanum og kaflanum um atvinnuleysi og Gunnhildur tók að sér að gera tillögu að kafla um fatlaða.

Á samráðsfundi 15. október síðastliðinn kom okkur saman um að rétt væri að breyta nokkuð kaflskipan stefnuskráinnar í okkar málaflokkum. Við gerum eftirfarandi tillögu:

Heilbrigðismál

Félagsmál

Barnavernd

Eldri borgarar

Fatlaðir

Atvinnuleysi

Við leggjum nú fyrir landsfund tillögur okkar að eftirfarandi köflum: *Heilbrigðismál*, *Barnavernd*, *Eldri borgarar* og *Atvinnuleysi*. Drög að *Félagsmál* (sem er hugsaður sem almennur inngangskafli) og *Fatlaðir* verða a.m.k. tilbúin til dreifingar á landsfundi. Breiðletraður texti er nýmæli frá síðustu stefnuskrá.

Reykjavík 3. október 1994.

Stjórnkerfið - Breytingar frá sama kafla stefnuskrár 1991:

- Orðalagsbreytingar eru nokkrar í umræðuþættinum; aðallega er þó um að ræða að málsgreinar eru færðar nokkuð til. Hér má nefna að áherslan á konur er færð fremst í þáttinni í stað þess að vera aftarlega.
- Málsgrein um sveitarfélög er felld úr umræðuþættinum. Ástæðan er sú að síðan 1991 hefur verið unnið nokkuð að því að draga úr miðstýringu og færa vald til sveitarfélaganna - í anda stefnuskrárinna frá 1991 (!).
- Feld eft niður krafan um sérstakan stjórnarskrárdómstól í áherslupunktunum. Ástæðan er sú, að umboðsmaður Alþingis gegnir í raun slíku hlutverki í íslenskum réttarkerfi.
- Fellt er við síðustu tveimur áherslupunktunum: um að heimild til bráðabirgðalaga verði felld úr stjórnarskrá og að sett verði löggjöf um starfsemi og fjárrreiður stjórnunmálflokka.
-